

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi): sorular ve cevaplar

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Kadına yönelik şiddet, sosyal, ekonomik veya milli sınır tanımayan, yapısal ve küresel bir olaydır. Kadına yönelik şiddet ciddi bir insan hakkı ihlalidir ve genelde cezasız kalmaktadır. Avrupa'da kadınlar hergün kendi evlerinin "güvenli" ortamı içinde psikolojik ve fiziksel suiistimal, ısrarlı takip, taciz , tecavüz, kadın sünneti, aileler tarafından evlenmeye zorlanma veya istekleri dışında kısırlaştırmaya maruz bırakılmaktadırlar. Kadına yönelik sonsuz sayıda şiddet örneği olup, mağdurları ise saymakla bitmez. Ulusal ve Avrupa çapındaki araştırmalar ve farkındalık artırmaya yönelik kampanyalar aile içi ve cinsel şiddetin ne kadar yaygın olduğunu ortaya koymuştur. Avrupa'nın dört bir yanındaki '#MeToo' hareketleri kadınların uğradığı cinsel tacizin boyutlarına ve kadınların buna karşı seslerini duyurmadaki güçlüklerine ışık tutmuştur. Pek çok kadın ya çok korktukları ya da utandıkları için yardım istememekte, sessiz kalmalarını yaşamlarıyla ödemektedirler. Seslerini yükseltenler ise her zaman duyulmamaktadırlar. Aile içi şiddet çoğunlukla kadınları ama aynı zamanda erkekleri, çocukları ve yaşlıları da etkileyen bir başkaca yaygın şiddet türüdür. Faillerin pek azı mahkeme önüne çıkartılıp, daha da azı hüküm giymektedir.

■ Avrupa Konseyi, insan haklarının korunmasındaki rolünü üstlenerek Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni (İstanbul Sözleşmesi) kabul etmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nin bir insan hakkı ihlali olarak, kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadelede en geniş kapsamlı yasal enstrüman olduğu geniş biçimde kabul edilmektedir. Sözleşme 2011 yılında imzaya açılmasından bu yana, her kademedede, milli, bölgesel ve yerel yönetimlerde, kamuoyunda, parlamentolarda, diğer ulusal, bölgesel ve uluslararası insan hakları kuruluşlarında, sivil toplum örgütlerinde, medyada ve akademik çevrelerde önemli destek görmüştür. Sözleşme, kadınları ve kızları şiddetten korumaya yönelik vizyonu sayesinde ulusal ve uluslararası ödüller almıştır.

■ 2014'te kabulünden sadece üç yıl sonra yürürlüğe girerek, gerek Üye Devletlerin toplumsal cinsiyet temelli şiddeti sona erdirme çabalarında kendilerine yol gösterecek yasal bağlayıcılığı olan bir sözleşmeye olan ihtiyaçlarını, gerekse Üye Devletlerin sözleşmede yer alan ilke ve değerlere olan bağlılıklarını ortaya koymuştur.

■ Sözleşmenin açık ve net bir biçimde açıklanan gayelerine, söz konusu olgunun ciddiyetine ve gerek mağdurların gerekse toplumun üzerindeki etkisine rağmen, bazı dini ve aşırı tutucu gruplar son yıllarda sözleşme ile ilgili olarak ve özellikle de metinde yer alan 'toplumsal cinsiyet' kavramı etrafında yanlış söylemler yaymaya başlamışlardır. Bu yanlış yorumlamalarla İstanbul Sözleşmesinin hedefleri ön plana çıkarılarak mücadele edilmelidir. Bu hedefler şunlardır: kadınlara yönelik şiddeti ortadan kaldırmak ve kadınların insan haklarını korumak.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN AMAÇLARI NELERDİR?

■ Kadınlara karşı şiddete ve aile içi şiddete son vermek, herkesin insan haklarını korumayı taahhüt eden tüm hükümetlerin önemli bir politika hedefi olmalıdır. Son 30 yıl içerisinde çeşitli Avrupa Konseyi üyesi devlette bu alanda pek çok önemli adım atılmıştır. Ancak mevcut mevzuat yeterince uygulanmamakta, mağdurlara verilen hizmetler sınırlı veya fonları yetersiz olup, cinsiyet ayrımcı tavırlar devam etmektedir. Dahası, mevcut yasal mevzuat ve destek, ülkeden ülkeye büyük farklılıklar göstermekte, bu da koruma bağlamında çok büyük uyumsuzluklara neden olmaktadır.

■ İstanbul Sözleşmesi'nde, sözleşmeyi parlamentolarından geçirmiş hükümetlerin kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin her türüyle mücadele etmek için bir dizi kapsamlı tedbir alması istenmektedir. Sözleşmenin her bir maddesinde şiddet eylemlerinin meydana gelmesinin önlenmesi, mağdurlara yardım edilmesi ve failerin adalet önüne çıkartılması amaçlanmaktadır. Sözleşme, örneğin aile içi şiddet, ısrarlı takip, cinsel taciz ve psikolojik şiddet gibi, kadına yönelik farklı şiddet türlerinin suç olarak kabul edilmesini ve bunlara karşı yasal yaptırımlar getirilmesini gerekli kılmaktadır. Kadına yönelik şiddete bir isim verilmesi ve bunun bir suç olduğunun bilinmesi, bu olayın ortadan kaldırılmasına yardımcı olacaktır.

■ Daha fazla koruma ve destek sağlanması amacıyla, içerisinde yasal bağlayıcılığı olan bir dizi standart yer alan bir sözleşmenin oluşturulması, bütün kadınlar için şiddet içermeyen bir yaşamın temin edilmesine yönelik kapsamlı ve uyumlaştırılmış bir girişimin önemli bir adımıdır.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN ARTI DEĞERİ NEDİR?

■ Sözleşmede, kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin artık özel bir konu olarak ele alınamayacağı ve devletlerin kapsamlı ve birbirleriyle bütünleştirilmiş politikalarla şiddeti önleme, mağdurları koruma ve faileri cezalandırma yükümlülüğü olduğu açık bir biçimde dile getirilmektedir. Hükümetler sözleşmeyi kabul etmekle kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı sıfır tolerans ilkesini benimsemek üzere yasalarını değiştirmek, pratikte uygulanabilir tedbirler getirmek ve bunun için kaynak ayırmakla yükümlüdürler. Bu tür şiddeti önlemek ve bununla mücadele etmek artık bir iyi niyet konusu değil, yasal bağlayıcılığı olan bir yükümlülüktür. Bu Avrupa'nın her yerinde ve diğer yerlerde mağdurlara yardımcı olacaktır.

■ Yasal yükümlülüklerin de ötesinde, sözleşme aynı zamanda toplumun geneline de kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin kabul edilemeyeceği konusunda önemli bir siyasi mesaj vermektedir. Sözleşmenin vizyonu, şiddete maruz kalan pek çok kadın ve kız çocuğunun gerçeklerine ışık tutmak, bu alanda farkındalığı artırmak ve uzun vadede bir zihniyet değişikliği sağlamaktır.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ YALNIZCA KADINLAR İÇİN Mİ GEÇERLİDİR?

■ Hayır. Sözleşme daha çok kadınlar için geçerlidir, çünkü kadınların kadın oldukları için (zorunlu kürtaj, kadın sünneti) maruz kaldıkları veya erkeklerle kıyasla daha fazla maruz kaldıkları türden (cinsel taciz ve ırza geçme, ısrarlı takip, cinsel taciz, aile içi şiddet, zorla evlendirme, zorla kısırlaştırma) şiddet türlerini kapsamaktadır. Bu şiddet türleri erkeklerle kadınlar arasındaki eşit olmayan güç ilişkileri ve kadınlara karşı yapılan ayrımcılıktan kaynaklanmaktadır.

■ Ancak, erkekler de, çoğu kez daha az sayıda olmak ve sıklıkla da daha hafif şiddet türlerine maruz kalmak üzere, sözleşmenin kapsadığı aile içi şiddet ve zorla evlendirme gibi bazı şiddet türlerine maruz kalmaktadırlar. Sözleşmede bu gerçek kabul edilerek, sözleşmeye taraf olan devletler sözleşme hükümlerini erkekler, çocuklar ve yaşlılar dahil olmak üzere, aile içi şiddetin tüm mağdurlarına uygulamaya teşvik edilmektedir. Devletler Sözleşmeyi söz konusu aile içi şiddet madurlarına uygulayıp uygulamayacaklarına karar verebilirler.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NEDEN KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN VE AILE İÇİ ŞİDDETİN “TOPLUMSAL CİNSİYET”E DAYALI ÖZELLİĞİNDEN SÖZ ETMEKTEDİR?

■ Sözleşmenin kadınlara karşı şiddetin “toplumsal cinsiyet”le ilgili niteliğinden veya “toplumsal cinsiyet temelli şiddetten” söz etmesi, kadınlara kadın oldukları için yöneltilen ve/veya kadınlara karşı orantısız bir biçimde uygulanan şiddet türlerini (yukarıya bakınız) ele almasından kaynaklanmaktadır. İşte bu nedenle de, kadınlara karşı şiddet ve aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği sorunları göz önüne alınmadan ele alınamaz.

■ Bu nedenle de, sözleşmede kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin ortadan kaldırılması *de jure* (hukuken) ve *de facto* (fiilen) cinsiyet eşitliği bağlamında ele alınmaktadır. Sözleşmenin Giriş bölümünde, kadınlarla erkekler arasındaki eşitlikçi güç ilişkilerinin hem nedeni hem sonucu olan ve kadınların tam olarak ilerlemesini sınırlayan bu şiddetin yapısal niteliği ortaya konmaktadır.

■ İstanbul Sözleşmesinde kadınlara erkekler arasındaki “farkların ortadan kaldırılması” çalışılmamakta veya kadınlara erkeğin “aynı” olması gerektiği ima edilmemektedir. Ancak sözleşmede, kadınların erkeklerle nazaran daha aşağıda olduğu düşüncesine karşı çıkmak için eyleme geçilmesi gerekli

kılınmaktadır. Kuşkusuz özel ve kamu yaşamında, siyasi yaşamda, çalışma hayatında, eğitim sistemlerinde, suç olaylarının polise bildirilmesinde veya mahkemede ön yargılar, klişeler, adetler ve gelenekler pek çok ortamda hala erkekleri kayırmaktadır. Bu durum kadınların yaşadıkları şiddet olaylarını açıklamalarını ve haklarına saygı duyulmasını bir o kadar daha güç hale getirmektedir.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNDE NEDEN BİR “TOPLUMSAL CINSİYET” TANIMI YER ALMAKTADIR?

■ Sözleşmede kadınlara karşı şiddetin önlenmesi ve bununla mücadele edilmesi yükümlülüğü, kadınlarla erkekler arasında eşitliğin sağlanması şeklindeki daha geniş bir çerçeve kapsamında ele alınmaktadır. Sözleşmeyi kaleme alanlar, kadınlarla erkekler arasındaki ilişkilere, kadın ve erkeğin toplum içindeki rollerine ve özelliklerine atıfta bulduklarından “toplumsal cinsiyet” terimiyle ilgili bir tanım sunmanın önemli olduğunu değerlendirmişlerdir. Bu terimin amacı, cinsiyetin biyolojik tanımının yahut kadın ve erkek terimlerinin yerine geçmek değil, eşitsizliklerin, klişelerin ve sonuç olarak şiddetin biyolojik farklılıklar yerine, kadın ve erkeğin toplum içinde nasıl olmaları gerektiğine dair tutum ve algılar gibi sosyal dokudan kaynaklandığını vurgulamaktır.

■ 3(c) Maddesinde “toplumsal cinsiyet”, “belirli bir toplumda kadınlar ve erkekler için uygun olduğu değerlendirilen, sosyal doku içinde oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler” olarak açıklanmaktadır. Yapılan araştırmalar bazı rollerin ve klişeleşmiş bakış açılarının istenmeyen ve zararlı uygulamalara yol açtığını ve kadına yönelik şiddetin kabul edilebilir olmasına katkıda bulunduğunu göstermiştir. Bununla birlikte Madde 12(1)’de, kadınların daha aşağıda, ikinci derecede bireyler oldukları düşüncesine veya kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerine dayalı önyargıların, adetlerin, geleneklerin ve diğer uygulamaların kökünün kazınması, şiddetin önlenmesi için genel bir yükümlülük olarak belirlenmiştir. Buna göre, bu tür önyargıların, adetlerin, geleneklerin etkisinin anlaşılması, hükümetlerin sözleşmenin öngördüğü şiddetin “toplumsal cinsiyet temelli niteliğini” benimsemesini mümkün kılacaktır.

■ “Toplumsal cinsiyet” teriminin tanımlanması, “kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen türden şiddet” anlamına gelen, 3(d) Maddesinde

tanımlandığı gibi, “kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” kavramının anlaşılmasına da yardımcı olmaktadır.”

■ “Toplumsal cinsiyet” terimi uluslararası belgelerde ilk kez yer almamaktadır. Ancak, toplumsal cinsiyet teriminin tercümesinden ve bu kavramın tam karşılığı olmadığı dillerde “cinsiyet” teriminden ayırt edilmesinden kaynaklanan sorunlar, kimi zaman sözleşme ve etkileri hakkındaki tartışmaları alevlendirmek için kullanılmıştır. Bu tip sorunlar, sözleşmeyi reddetmek veya uygulanmasını engellemek için bir mazeret olmamalıdır: sözleşme ulusal hukuk düzenlerinden toplumsal cinsiyet terimini uyarlayarak bünyelerine dahil etmelerini şart koşturmakta, ancak bu terimi, devletlerden kabul edip uygulamalarını talep ettiği önlemlerin amacının ne olduğunu anlatmak için kullanılmaktadır. Sözleşme halihazırda toplumsal cinsiyet kavramının tam karşılığının bulunmadığı dillerin (Cermen, Latin, Slav gibi birçok farklı dil gruplarına ait) kullanıldığı ülkelerde hiçbir tartışmaya yol açmaksızın onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir.

KADINLARIN DAHA ÇOK HAKKA SAHİP OLMASININ TEMİN EDİLMESİ AİLELER İÇİN BİR TEHDİT OLUŞTURACAK MIDIR?

■ Sözleşmenin amacı aile yaşamını ve/veya aile yapılarını düzenlemek değildir; ayrıca sözleşmede “aile”nin bir tanımı yapılmadığı gibi, belirli bir aile tipi veya ortamı da teşvik edilmemektedir. Sözleşme; hükümetlerin, evlerinde risk altında olduklarını gören veya – ne yazık ki en sık rastlanan şiddet türü olan – aile yakınları, eşleri veya yaşam arkadaşları tarafından tehdit edilen mağdurların güvenliğini sağlamalarını gerekli kılmaktadır.

■ Sözleşmenin amacı kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet konusunu nerede meydana gelirse gelsin ele almak olduğundan, uygulama sadece yasal olarak evli çiftler için değil, aynı zamanda evli olsun veya olmasın ve aynı cinsiyetten olsun veya olmasın, birlikte yaşayan bütün eşler için geçerli kılınmaktadır. Hiçbir mağdur grubu medeni halleri temel alınarak veya sözleşmede kapsanan diğer tür ayrımcılığa dayalı nedenlerle koruma dışında bırakılmamıştır.

■ Sözleşme, istismar içeren bir ilişki içindeki herkese emniyet, koruma ve destek sağlanmasını ve şiddet içermeyen bir yaşamı yeniden kurma imkanının sunulmasını amaçlamaktadır. Bu özellikle de çocuklar söz konusu olduğunda önem kazanmaktadır, çünkü evde istismara tanık

olmak çocuğa çok büyük zarar verir. Bunun çocuklar üzerinde bütün yaşamları boyunca süren sonuçları olur. İşte o nedenle de sözleşmede şiddetin olumsuz etkilerini yaşayan ailelerde, velayet haklarına öncelik verilmektedir. İstanbul Sözleşmesi çocukların velayetinin paylaşılmasını sorgulamamakta ancak çocukla temasın mağdurların ve çocukların haklarını ve emniyetini tehlikeye atmamasını temin etmeyi amaçlamaktadır. Ailelerin karşı karşıya kaldığı asıl tehdit şiddetin kendisidir, mağdurları korumayı ve onları desteklemeyi amaçlayan tedbirler değil.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNDE TOPLUMSAL CİNSİYETLE İLGİLİ KALIPLAŞMIŞ ÖNYARGILAR VE EĞİTİM HAKKINDA NE SÖYLENMEKTEDİR?

■ Toplumsal cinsiyetle ilgili kalıplaşmış önyargıların eğitimsel alanında tekrarlanması, kız ve erkek çocuklarının doğal beceri ve yeteneklerinin, eğitsel ve mesleki seçeneklerinin ve yaşam fırsatlarının sınırlanması anlamına gelir. Çocukların aldığı eğitim, onların kendileriyle, akranlarıyla ilgili olarak nasıl düşündüklerini ve öteki cinsiyetle nasıl bir etkileşime girdiklerini önemli ölçüde etkiler. Eğitim kurumlarında öğretilen hiçbir şey, genç kuşağın kadına karşı toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın ve kadına yönelik şiddetin kabul edilebilir olduğuna inanmasına yol açmamalıdır.

■ İstanbul Sözleşmesi işte bu nedenle, eğitim sektörü kanalıyla, kişisel ilişkilerde toplumsal cinsiyet eşitliği, karşılıklı saygı ve barışçıl olma gibi değerleri, klişeleşmiş önyargılar içermeyen toplumsal cinsiyet rollerini, kişisel bütünlük hakkını ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve bununla mücadele ihtiyacı bilincini yaygınlaştırmaya çalışmaktadır (Madde 14). Çocuklara bu değerlerin öğretilmesi onların saygılı ve demokratik vatandaşlar olmalarına yardımcı olur. Bu onların cinsel yönelimlerini veya toplumsal cinsiyet kimliğini etkilemez.

■ Sözleşmeyi kaleme alanlar bunun kadına yönelik şiddeti önlemenin önemli bir yanı olduğunu değerlendirmişlerdir çünkü tavırlar, inançlar ve davranış kalıpları yaşamın çok erken safhalarında şekillenir. Yukarıdaki değerlerin resmi ve özel eğitim ortamlarında öğretilmesi kadınlara yönelik şiddetin kabul edilemez olduğunu sağlamaya büyük ölçüde yardımcı olabilir. 14. Maddede sözleşmeyi imzalayan devlet taraflarına bu konuda azami esneklik sağlanmışır çünkü bu öğretilerin ne zaman ve nasıl sağlanacağı devletlerin takdirine bırakılmıştır.

■ Toplumsal cinsiyetle ilgili kalıplaşmış önyargıların ortadan kaldırılması bütün geleneklerin ve adetlerin ters yüz edilmesi anlamına gelmemektedir. Adet ve inanışların kuşaktan kuşağa aktarılması kimliğimizin oluşmasında önemlidir. Ancak bazı adetler ve geleneksel uygulamalar kadınlar ve kız çocukları için zararlıdır ve onları şiddete maruz kalma riskiyle karşı karşıya bırakabilir. Bu nedenle amaç bu tür zararlı gelenekleri haklı göstermek için yaratılan ve kadınlar ve erkekleri etkileyen klişeleşmiş ön yargıların yıkılmasıdır. Burada konu, kadınların ve kız çocuklarının kendi ailelerinin içinde ve her yerde emniyette olmalarını sağlamaktır, konu, “erkek çocuklarının kızlar gibi, kızların da erkek çocukları gibi giyinmelerini istemek” değildir..

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN CİNSEL YÖNELİM VE TOPLUMSAL CİNSİYET KİMLİĞİYLE BAĞLANTISI NEDİR?

■ İstanbul Sözleşmesi, aynı cinsiyetten olan çiftlerin yasal olarak tanınması da dahil olmak üzere, toplumsal cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimle ilgili olarak ortaya yeni standartlar koymamaktadır.

■ Toplumsal cinsiyet kimliği veya cinsel yönelim nedeniyle ayrımcılık yapılmaması ilkesi, diğer yasal enstrümanlarda yer alan yasal yükümlülükler üzerine inşa edilmektedir. Bunlardan ilk ve en önde geleni Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Madde 14: ayrımcılığın yasaklanması; 12 No.lu Protokol) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatlarıdır (örneğin bakınız: Oliari/İtalya davası, 2015; Ratzénböck ve Seydl/Avusturya davası, 2017), ayrıca Bakanlar Komitesi'nin üye ülkelere gönderdiği, *cinsel yönelim veya toplumsal cinsiyet kimliği nedeniyle ayrımcılıkla mücadeleyle dair (2010) 5 sayılı Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı*.

■ İstanbul Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim dahil olmak üzere, pek çok nedenle ayrımcılığı yasaklamaktadır (Madde 4, fıkra 3). Bundan maksat, hangi özelliğe sahip olurlarsa olsun, bütün şiddet mağdurlarının korunması ve desteklenmesidir. Sözleşme hükümlerinin toplumsal kimlik üzerinden herhangi bir ayrımcılık yapmadan uygulanması demek, örneğin, transgender şahısların toplumsal cinsiyet kimlikleri nedeniyle, aile içi şiddet, cinsel saldırı, ırza geçme veya zorla evlendirme ile ilgili olarak güvence altına alınan destek ve korumadan dışlanmamasını güvence altına almak demektir. Aynı şey, aynı cinsiyetten olan kadınların ilişkileri için de geçerlidir, böylece lezbiyen, biseksüel ve transgender kadınlar dahil

bütün kadınlara, örneğin aile içi şiddete maruz kalanlar için sağlanan barınaklardan yararlanma ve şiddetten arınmış bir yaşam sürme hakkı sağlanmış olacaktır. Buna aile içi şiddete maruz kalan eşcinsel erkekler de dahil olabilir.

ARTIK İSTANBUL SÖZLEŞMESİYLE İLGİLİ SPEKÜLASYONLARA VE YANLIŞ BİLGİLENDİRMELERE SON VERME ZAMANI GELMİŞTİR

■ İstanbul Sözleşmesinin altında yatan bir başka anlam ya da “gizli bir gündem” yoktur. İstanbul Sözleşmesi bütün Avrupa Konseyi üyesi devletlerce görüş birliği ile kabul edilmesini sağlayan uzun müzakerelerin sonucunda şekillenmiştir. Sözleşme üye devletler seviyesinde olumlu sonuçlar vermiş olan denenmiş ve test edilmiş politikaları ve mevzuatı temel almaktadır.

■ Sözleşmenin amaçları Madde 1’de net ve anlaşılır bir biçimde açıklanmıştır: kadınlara yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi, kadınların bunlara karşı korunması ve bunlarla ilgili yasal kovuşturma yapılması. Bunun yapılması, söz konusu şiddetin kökte yatan ana nedeninin yani, toplumlarımızdaki kadın erkek eşitsizliğinin ele alınması anlamına gelmektedir. İşte sözleşmede bu nedenle, kadınların erkeklere göre daha aşağı görülmesiyle ilgili ve kadınların ve erkeklerin özel ve kamusal alanlardaki rolleri ve davranışlarına dair ısrarlı düşüncelere meydan okuyan çeşitli maddeler yer almaktadır.

■ Bu açıdan bakıldığında, İstanbul Sözleşmesi toplumların sosyal dokusunu ve değerlerini “tehlikeye” sokabilecek bir gündem peşinde değildir. Ayrıca kadınlara veya erkeklere herhangi bir yaşam tarzını da dayatmamaktadır. İster bakım hizmetleri sağlasınlar, ister ebeveyn olsunlar ister çok parlak bir kariyeri seçsinler, sözleşme hiç kimseyi herhangi bir yaşam tarzını benimsemeye zorlamamaktadır. Ancak sözleşme aşağıdakileri yapmaya yönelik girişimlere karşı çıkmaktadır:

- ▶ Kadınları ve erkekleri geleneksel rollerle sınırlayarak onların kişisel, eğitsel ve mesleki gelişimlerini ve genelde yaşam fırsatlarını kısıtlamak;
- ▶ Ataerkil aile yapısını, erkeklerin kadınlar üzerindeki tarihten gelen güç ilişkilerini ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin ileriye gitmesini geriye çeken, cinsiyet ayrımcılığı içeren tavırları haklı göstererek sürdürmek;
- ▶ Kadınların şiddet içermeyen bir yaşam sürme hakkına karşı çıkmak.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARINDAN BİRİ OLMAK: KADINA YÖNELİK ŞİDDETI ÖNLEMELİK ÜZERE BİRLEŞMEK

— İstanbul Sözleşmesi daha şimdiden Avrupa'nın her yerinde kadınların yaşamı üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır. Hükümetlerden, kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik çok geniş kapsamlı bir çabayla, kadına yönelik şiddeti önlemelerini, mağdurları korumalarını ve desteklemelerini ve faileri cezalandırmalarını istemek, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre son derece önemli bir değer olan (Y.Y. / Türkiye davası) kadınlık onurunun geri verilmesi, kadınlara temel insan haklarının verilmesi çabalarını, yardımseverlik ve hayırseverliğin ilgi alanından alıp devlet politikasının merkezine yerleştirmek anlamına gelmektedir.

— İstanbul Sözleşmesiyle mevzuatta önemli değişiklikler başlatılmış ve gerçekleştirilmiş, mağdurlar için yeni ve daha iyi hizmetler oluşturulmuş, bu amaçla kaynaklar tahsis edilmiş ve eğitim gayretleri yoğunlaştırılmıştır. Sözleşmeyi uygulayan ülkelerden verilebilecek somut örnekler arasında: ısrarlı takip etmenin ve cinsel tacizin yeni tanımlarını içeren mevzuatın kabul edilmesi; tecavüzün güç kullanıldığının kanıtlanmasından ziyade rıza gösterilmemesi temeline oturtulması; mağdurların başvuracağı meslek üyelerinin, mağdurlara destek sağlanması için, birden çok disiplini içeren bir ekibe yönlendirme yapacağı "koordineli toplum mukabeleleri"-nin oluşturulması; kadınları en yakındaki danışmanlık hizmetlerine yönlendiren, 7/24 esasına göre hizmet veren ulusal acil yardım telefon hatlarının oluşturulması; daha önce bu hizmetin sağlanmadığı alanlarda kamu fonlarıyla sığınmaevleri oluşturulması; farklı üniversite lisans programlarının (hukuk, tıp, hemşirelik, psikoloji, sosyal araştırmalar vb.) müfredatına kadına yönelik şiddet konusunun dahil edilmesi; kadınların korunmaya ve hukuk yollarına erişimini iyileştirmek üzere hakim, savcı ve avukatlara özel eğitim verilmesi sayılabilir.

— İstanbul Sözleşmesi daha genel bir bağlamda, kadınların ve kız çocuklarının maruz kaldığı şiddet ve kadınlar ve kız çocuklarının nasıl destekleneceği ve güçlendirileceği temaları etrafında daha iyi politikalar, hizmetler ve söylemler üretilmesinde bir itici güç oluşturmuştur. Her seviyede meslek grubundan olanlar (kolluk kuvvetleri mensupları, sosyal hizmet çalışanları, danışmanlık ve destek hizmetleri vb.) bu yeni güçten yararlanmış olup, konuyla ilgili farkındalıkları artmıştır. Bu konuda harekete geçilmesi gerçek bir ihtiyaçtır. Kadına yönelik şiddetin kökünün kazınması hepimizi birleştiren bir gaye olmalıdır.

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi: şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması ve bu ciddi insan hakları ihlaline karşı mücadelede failerin kovuşturulması.

www.coe.int/conventionviolence
conventionviolence@coe.int

www.coe.int

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluşun 47 üyesinin 28'i Avrupa Birliği üyesidir. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE